

Evalueringsrapport på projekt PULS

Skrevet af Peter Gry

Center for Sundhedsfremme
Varde Kommune
Juli 2009

**Center for
Sundhedsfremme**

Forord

Nuværende rapport samler de erfaringer, resultater og materiale, som er gennemført i forbindelse med projektet PULS ("Projekt Ung Liv Selvværd") i Varde Kommune. Projektet, der har bestået af fire indsatsområder, er finansieret som en del af satspuljen "Pulje til forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg", hvor målgruppen har været unge mennesker i alderen 13-23 år. Projektperioden har været august 2007 til juli 2009.

Formålet med evalueringsrapporten er:

- dels at beskrive det udviklede materiale ved de fire indsatsområder
- dels at evaluere på processen af de fire indsatsområder

I rapporten benyttes flere gange udsagn fra interviewpersoner som eksempler på og illustration af udbytte og resultater. Det er meningen, at læseren skal få et levende indtryk af de mangfoldige processer, som et projekt af denne størrelse og vigtighed kan sætte i gang i en organisation som Varde Kommune.

Projektet har i projektperioden været forankret i virksomheden Center for Sundhedsfremme i Varde Kommune og vil, når projektperioden slutter, blive forankret i henholdsvis *Børn, Unge og Familieafdelingen* og *Voksenservice* i Varde Kommune.

Indhold

Forord.....	2
Introduktion til projektet	4
Baggrund.....	4
Formål	4
Målgruppe	5
Projektets forløb.....	5
Projektets ressourcer	5
Organisering af projektet	7
Projektleder	7
Styregruppen	7
Arbejdsgrupper.....	7
Metode	8
Datagrundlag	8
Afgræsning.....	9
Bemærkninger.....	10
Resultat:	10
Indsats A:	11
Beskrivelse af behandlingskæde	11
Beskrivelse af lommebog.....	13
Beskrivelse af hjemmeside.....	13
Evaluering af kursusdag 15.-16. januar 2009.	13
Procesevaluering	16
Indsats B:	21
Evaluering af temadage	21
Procesevaluering	23
Indsats C:	23
Beskrivelse af undervisningsmateriale PULS.....	23
Beskrivelse af undervisningsmateriale om generelt sundhed ”Den Røde Tråd”	24
Procesevaluering	24
Indsats D:	25
Beskrivelse af handleforslag/manual for skoler/ungdomsuddannelser ved selvmord eller selvmordsforsøg blandt unge i Varde Kommune:	25
Procesevaluering	25
Konklusion	25
Reference:	26
Bilag	27
Bilag 1	27
Bilag 2.....	28
Bilag 3.....	29
Bilag 4.....	32
Bilag 5	33

Introduktion til projektet

Baggrund

Selvmondsadfærd er i dag et omfattende symptom, hvorfor hverken professionelle eller privatpersoner kan undgå berøring med problemstillingen (Koch, 2003). Statistikkerne viser således også, at antallet af unge pigers selvmordsforsøg er steget med 414 % fra 1990-2004 (Center for Selvmordsforskning, 2009) – og dette er blot de registrerede tal for unge, som har været i kontakt med sygehus. Forskere skønner, at mellem 75-90 procent af unges selvmordsforsøg ikke bliver registreret.

Ny-Varde Kommune er sammensat af fem mindre kommuner qua kommunesammenlægningen. Fælles for de fem er, at de alle har - og fortsat er - tilknyttet Sydvestjysk Sygehus optagerområde. Kommunen har derfor haft de samme vilkår i forhold til at modtage unge mennesker efter indlæggelser med selvdestruktiv adfærd, ofte i form af selvmordsforsøg. Desuden indlægges der unge med forskelligartede, men ofte svære psykosomatiske problemstillinger, en patientgruppe, som man må overveje om evt. kan være i risikogruppen for at blive selvmordstruede.

Ingen af kommunerne har haft en systematisk opfølgning af disse patientgrupper. Årsagerne til dette er flere:

- Der har ikke været en fast procedure for, at kommunerne blev underrettet af sygehuset eller egen læge i forbindelse med et selvmordsforsøg af denne karakter
- Kommunerne har ikke haft de fornødne procedurer til at håndtere problemstillingen
- I de gamle kommuner var antallet af selvmordsforsøg ikke så stort grundet det lille befolkningsgrundlag

Den manglende opfølgning og støtte til unge og deres familier er en stor belastning, og risikoen for, at den unge bliver kastebold i systemet, er ofte overhængende, når der ikke er nogle faste aftaler eller procedurer i kommunen eller på tværs af systemerne.

Kontakten med selvmordstruede unge kan være svær at håndtere for både behandlere og frontpersonale (sundhedsplejersker, lærere, studievejledere, klubpædagoger, socialrådgivere osv.). Frontpersonalet har ofte den daglige kontakt til disse unge, og det er derfor også ofte dem, der oplever, når problemerne tager overhånd for den unge, og denne ikke længere føler, at han/hun kan mestre livet. I sådanne situationer oplever frontpersonalet usikkerhed eller magtesløshed ift handlemuligheder, når de har med en selvmordstruet ung at gøre.

Varde Kommune har med projekt PULS ønsket at arbejde med ovenstående problemstillinger, så selvmordstruede unge oplever en faglig kvalificeret og hurtig opfølgning.

Formål

Overordnet set er formålet med projektet at reducere antallet af selvmord og selvmordsforsøg. Derudover også at forbedre indsatsen for de unge, der forsøger at begå selvmord. Forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg på kort sigt er en simpel nødvendighed, der kan få afgørende betydning for de mennesker, der har brug for det. Projektets hensigt er at forebygge i det lange perspektiv. Dette gøres ud fra følgende indsatsområder:

A:

At udvikle et kommunalt beredskab og en behandlingskæde til de unge (og deres familier)

- som har været i kontakt med sygehuset efter et selvmordsforsøg eller anden selvdestruktiv adfærd
- som viser tegn på at være selvmordstruet

Formålet er at hjælpe den unge og dennes familie ud af krisen og derved forebygge evt. nye selvmordsforsøg.

B:

- at øge frontpersonales opmærksomhed og kompetencer overfor selvmordssignaler og selvmordsadfærd
- at gøre frontpersonale opmærksom på henvisningsmuligheder og tværfaglig sparring, når de møder unge, der er selvmordstruede

C:

- Udvikle, supplere og/eller understøtte evt. allerede foreliggende undervisningsmateriale, som kan være med til at øge elevernes viden, færdigheder og holdninger i forhold til at forebygge mistrivsel, selvmordsforsøg og selvmord

D:

- at udvikle en manual/procedure for hvordan skolen modtager en ung, der har forsøgt selvmord.

Målgruppe

Målgruppen er unge mellem 13-23 år bosiddende i Varde Kommune. De unge er kendetegnet ved at være selvmordstruede. Selvmordstruede unge med misbrugsproblemer vurderes i det faglige beredskab, om de kan profitere af Varde Kommunes tilbud for selvmordstruede unge. Unge med psykiatriske eller massive misbrugsproblemer viderehenvises til et andet adækvat tilbud.

Frontpersonale, samarbejdspartnere og forældre kan henvende sig til kontaktpersonen, hvis de har en ung, der er selvmordstruet eller har behov for sparring herom.

Den unge kan også selv henvende sig til kontaktpersonen, hvis han/hun føler behov for hjælp.

Projektets forløb

Projektperioden har forløbet fra 1. august 2007 til 31. juli 2009.

Projektets ressourcer

Der er brugt 1 122 000 kroner til projekt PULS i perioden fra 1. august 2007 til 31. juli 2009.

Kari Højbjerg har brugt 34 timer indtil 1. oktober, herefter en fuldtidsstilling som projektleder. Derudover har styregruppen og to arbejdsgrupper brugt ressourcer på at være en del af projektet. Følgende aktører har været direkte involveret i styregruppen og de to arbejdsgrupper:

- Pædagogisk UdviklingsTeam (PUSt)
- Børn, Unge og Familie (BUF)
- Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR)
- Socialpsykiatrien
- Skole, Socialforvaltning og Politi (SSP)
- Center for Sundhedsfremme (CfS)
- Staben Sundhed & Omsorg
- Børne- og Ungdomspsykiatrien
- Børneafdelingen, Sydvestjysk Sygehus
- Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-vejledning)
- Varde Handelsskole (VH)
- Varde Gymnasium (VG)
- Varde Produktionsskole (VP)
- Varde Ungdomsskole

Endvidere har følgende eksterne aktører været inddraget i projektet:

Aktør	Beskrivelse af opgaver
Center for Selvmordsforskning	<ul style="list-style-type: none"> • samtaler omkring evalueringen af projektet • beregnet antallet af selvmordstruede unge i Varde Kommune • sparringspartnere i forhold til udviklingsarbejde med målgruppen, osv.
Klinik for Selvmordstruede	<ul style="list-style-type: none"> • sparringspartnere i henhold til opstart, vedligeholdelse af behandlingskæder og tværfagligt samarbejde med sygehuse og børne- og ungdomspsykiatrien • udarbejdet efteruddannelsesplanen • undervist på efteruddannelsen • ført ajour om, hvad der sker på området for selvmordsforebyggelse blandt børn og unge
Livslinien	<ul style="list-style-type: none"> • ydet bidrag til undervisningsmaterialet • sparringspartnere i arbejdet med selvmordstruede unge • fremsendt materiale
Netværket for selvmordsramte ved Elene Fleischer	<ul style="list-style-type: none"> • fremsendt materiale • inviteret med til temadag i region Syddanmark i anledningen af den internationale selvmordsforebyggelsesdag
University College Vest ved Jytte Friis	<ul style="list-style-type: none"> • ydet konsultation mht. udarbejdelse af undervisningsmateriale

Organisering af projektet

Projekt PULS har i projektperioden været organiseret i et samarbejde mellem Center for Sundhedsfremme og forskellige aktører i Varde Kommune og Region Syddanmark. Både styregruppen og de to arbejdsgrupper har været tværsektoral og indeholdt mange forskellige interessenter og professioner, hvilket har været gavnligt i forbindelse med afklaring af projektets indhold og udvikling af projektet.

Projektleder

Projektlederen har først og fremmest haft overblik over projektet og sikre fremdrift. Det har således været projektlederens ansvar at gennemføre projektet, samt træffe afgørende beslutninger inden for de givne rammer og ansvarsområder ift omfang, tid og økonomi. Projektlederen har været bindeleddet mellem styregruppe og arbejdsgrupper, og det har også været dennes ansvar at indkalde til møder, samt andre projektfaglige administrationer.

Styregruppen

Styregruppen har været ansvarlig for at give sparring til projektlederen/arbejdsgrupperne i forhold til de beskrevne indsatsområder, således at der i kommunen blev ejerskab til projektets indsatser og resultater. Endvidere har styregruppen været medansvarlig for at projektet formidles videre til relevante personer og institutioner. Styregruppen har været sammensat af ledende medarbejdere fra PUS, BUF, PPR, Socialpsykiatrien, SSP, CFS og staben Sundhed & Omsorg.

Arbejdsgrupper

Der har været to arbejdsgrupper tilknyttet de fire indsatser. En arbejdsgruppe i forhold til indsats A og en til indsats B, C og D.

Arbejdsgruppernes ansvar har været at udarbejde, tilrette og implementere forslag/modeller til initiativer, som kan indgå som en del af ovennævnte indsatser for forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg. Arbejdsgrupperne har desuden været med til at levere behovsafklaring for at sikre indsatsernes kvalitet. Deltagerne i arbejdsgrupperne har været ansvarlige for løbende at redegøre og orientere om projektets udvikling og status på afdelingsmøder i eget regi. Projektlederen har deltaget i begge arbejdsgrupper.

Arbejdsgruppe 1:

Arbejdsgruppe 1's opgave har været at udvikle et kommunalt beredskab/en behandlingskæde til de selvmordstruede unge og deres familier jf. indsats A. En manual/guide skulle udarbejdes, der skulle beskrive de rutiner og procedurer, som vil træde i kraft i både her og nu- og den opfølgende fase til selvmordstruede unge. Endvidere skulle der udarbejdes en oversigt, som frontpersonale (fx lærere, klubmedarbejdere, osv.) kan orientere sig i, når de møder et problem, som de ikke selv kan/skal stå med.

For at kunne sikre de unge, deres familier samt frontpersonale en hurtig og kvalificeret hjælp ville sammensætningen af de personer, der sidder i arbejdsgruppen være betydningsfuld. Samarbejde på tværs af afdelinger og regier blev derfor vigtig i udarbejdelsen af det kommunale beredskab og beredskabskæden, så eventuelle gråzoner, dobbeltarbejde og ventetider kunne undgås.

Arbejdsgruppen 1 har været sammensat af medarbejdere fra CfS, BUF, Børne- og Ungdomspsykiatrien, Socialpsykiatrien, PPR, PUsT og Børneafdelingen, Sydvestjysk Sygehus.

Arbejdsgruppe 2:

Arbejdsgruppe 2's opgave har været at øge lærere, klubmedarbejdere og andet frontpersonales opmærksomhed og kompetencer overfor selvmordssignaler og –adfærd. Frontpersonalet skal således gøres opmærksomme på henvisningsmuligheder (jf. manual som udarbejdes i arbejdsgruppe 1) og tværfaglig sparring, når de møder unge med fx selvmordstanker. Ud fra en kortlægning over kommunes øvrige projekter og søgning efter andet brugbart tilgængeligt forebyggende undervisningsmateriale, skulle arbejdsgruppen søge at supplere og uddybe dette materiale, så unge kan reflektere og handle konstruktivt i forhold til egne og andre kammeraters adfærd i forbindelse med mistriksel eller selvmordsforsøg. Arbejdsgruppe 2 har også været med til at udvikle en procedure for, hvordan skoler forholder sig til og modtager en elev, der har forsøgt selvmord.

Som i arbejdsgruppe 1 har det været vigtigt at trække på forskellige fagligheder, så ideer og viden deles. Herunder også muligheden for at diskutere og få et fælles sprog på tværs af afdelinger, som kan føres ud til frontpersonalet. Arbejdsgruppe 2 har været sammensat af medarbejdere fra UU-vejledning, PPR, PUsT, SSP, VH, VG, VP og CfS.

Metode

Denne evaluering er primært en procesevaluering, hvor det undersøges, hvordan processen omkring udviklingen af de fire indsatser har foregået. Procesevaluering fokuserer på, om indsatserne blev implementeret i projektet. Gennem procesevaluering kan det belyses, hvor der er svagheder og styrker i projektet. I dette projekt er procesevaluering også relevant, da projektet er foregået lige efter strukturreformen, hvor kommunens interne snitflader løbende er blevet udviklet og fastsat. Procesevaluering består af tre faser: udviklingsfasen, implementeringsfasen og afslutningsfasen. Denne evaluering fokuserer på udviklings- og implementeringsfasen (Rootman & al., 2001) Der lægges dog mest vægt på indsats A, da denne indsats har været essentiel for projektets succes. Her fokuseres der specielt på forløbet af at udvikle den kommunale behandlingsskæde og hvilke udfordringer der har været forbundet med dette.

Datagrundlag

Mere konkret er evalueringen baseret på fire interviews og gennemlæsning af skriftlig materiale, herunder det udviklede materiale i forhold til indsatserne og mødereferater. Interviewerne blev udført mellem den 1. maj 2009 og den 1. juli 2009. Der blev gennemført et fokusinterview med de involverede personer i behandlingsskæden for unge under 18 år, et interview med lederne af BUF og PPR i Varde Kommune, et interview med projektlederen og et fokusgruppeinterview med styregruppen. Alle fire interviews tog udgangspunkt i en semistruktureret interviewguide, som bl.a. indeholdte spørgsmål omkring udviklingen af beredskabet/behandlingsskæden, udfordringer i projektet, tværfagligt samarbejde, implementeringsprocessen, uhensigtsmæssige forhold, ejerskab og fremtiden. Interviewguiden er vedlagt i bilag 1.

Til indsats A er der afholdt en kursusdag i januar 2009, som er en del af efteruddannelsen for det kommunale beredskab/behandlingskæde.

Til indsats B er der afholdt to temadag i henholdsvis november 2008 og februar 2009, som er blevet tilbudt relevante personer i Varde Kommune, bl.a. sundhedsplejersker, AKT (adfærd, kontakt og trivsel) lærere, socialpsykiatrien, psykologer og pædagoger i PPR regi, mv.

Der er lavet et evalueringsskema til disse undervisningsdage, som er vedlagt i bilag 2 og 3.

Det skriftlige materiale består af:

- Funktionsbeskrivelser for det kommunale beredskab/behandlingskæde for unge under 18 år (indsats A)
- Funktionsbeskrivelser for det kommunale beredskab/behandlingskæde for unge over 18 år (indsats A)
- Lommebog for professionelle i Varde Kommune (indsats A)
- Undervisningsmateriale (indsats C)
- Handleforslag for skoler/ungdomsuddannelser (indsats D)

Desuden er der udviklet følgende materiale, som har fokus på flere aspekter end selve projektets formål:

- En hjemmeside www.ungivarde.dk (indsats A)
- Undervisningsmateriale om generelt sundhed (indsats C)

Afgræsning

Den optimale analyse af datagrundlaget vil tage udgangspunkt i de succeskriterier, som blev beskrevet i ansøgningsskemaet til Socialministeriet. Succeskriterierne er vedlagt i bilag 4.

Problemet med mange af disse succeskriterier er dog, at de enten er for ukonkrete eller ikke-målbare på nuværende tidspunkt. Et eksempel på at succeskriterierne er ukonkretiseret:

- ”at implicerede parter på skolerne reagerer *hensigtsmæssigt*, hvis...” (indsats D)

Det kræver en definition på, hvordan *hensigtsmæssigt* kan fortolkes i forhold til hvilken grad målet er opfyldt.

Visse succeskriterier i indsats A er formuleret på sådan en måde, at det kræver et tidsperspektiv, før det er muligt at måle dem. Behandlingskæden er først officiel opstartet pr. 1. januar 2009, og det vil kræve et vist tidsrum at evaluere de beskrevne kvalitative og kvantitative metoder i ansøgningsskemaet. Desuden er der det etiske dilemma om at spørge børn, unge og voksne mennesker om personlige og følelsesladede indhold i deres livssituation i forhold til eksempelvis et selvmordsforsøg.

Samme problematik er der for succeskriterierne i indsats C og D. Undervisningsmaterialet (indsats C) blev først færdiggjort i foråret 2009, og skolelærerne forventes at tage materialet i brug til skoleåret 2009/2010. Handleforslaget (indsats D) blev færdiggjort i efteråret 2008 og udleveret til skoler, ungdomsinstitutioner og relevante personer i Varde Kommune i en periode fra efteråret, 2008, til sommeren, 2009. Indsats C kan slet ikke evalueres på baggrund af de succeskriterier, der er angivet i ansøgningen, mens det er blevet vurderet, at det er for tidlig at evaluere indsats D jf. succeskriteriet, sammenholdt med den upræcise konkretisering af ordet *hensigtsmæssigt*.

Taget alt dette i betragtning vil evalueringen afgrænses sig til følgende succeskriterier i indsats A og B:

Indsats A:

- at der foreligger en brugbar manual, som beskriver samarbejdsaftaler, rutiner og procedurer for et kommunalt beredskab samt en behandlingskæde
- at der er indgået aftaler mellem kommune og specialister

Indsats B:

B:

- at frontpersonale føler sig opdateret i forhold til målgruppens problemstillinger og bedre rustet til at identificere de unge, der er selvmordstruede eller har anden selvskadende adfærd
- at frontpersonalet føler sig rustet til at tage kontakten til både unge og forældre
- at frontpersonale kender sine faglige kompetencer og gør sig sit ansvar klart
- at frontpersonalet får viden om handlemuligheder ift sparring og henvisning af målgruppen

Samtidig vil evalueringen i alle fire indsatser vurdere processen omkring udviklings- og implementeringsfasen.

Bemærkninger

Der gøres opmærksom på, at der i ansøgningsskemaet til Socialministeriet var lagt op til en ekstern evaluering af projektet, men pga. misforståelser og lang sagsbehandlingstid mellem Varde Kommune og Tilskudsadministrationen blev dette lavet om til en intern evaluering.

Baggrunden for dette har været, at projektet fik færre penge end ansøgt, hvorved Varde Kommune antog, at ved at flytte rundt på nogle poster kunne der stadig bruges det ansøgte beløb til en ekstern evaluering. Varde Kommune sendte et brev til Tilskudsadministrationen for at spørge, om denne fordeling var i overensstemmelse med tilskudsbetingelserne. Projektlederen kontaktede Center for Selvmordsforskning for at indlede et samarbejde omkring den eksterne evaluering, mens forespørgsel blev behandlet af Tilskudsadministrationen. Behandlingstiden forløb sig over et halvt år, hvorpå det blev gjort klart, at der ikke kunne fordeles penge til en ekstern evaluering. Det bevirkede, at den interne evaluering først kom i gang i slutningen af projektet.

Den interne evaluering er foretaget på Center for Sundhedsfremme af sundhedskonsulent Peter Gry, som ikke har været involveret i projekt PULS.

Resultat:

Denne del er opdelt i de fire indsatsområder. I det følgende beskrives først de råmaterialer, som er blevet udviklet i hver indsats. Herefter vil evalueringen fra undervisningsdagene blive præsenteret i henholdsvis indsats A og B med relevante kommentarer fra evalueringsskemaet. Slutteligt vil processen af hver indsats blive beskrevet med relevante citater, som skal anskueliggøre udviklings- og implementeringsfasen. Således kan rækkefølgen være opdelt i hvert indsatsområde:

- Beskrivelse
- Evaluering af undervisningsdage
- Procesevaluering

Indsats A:

Beskrivelse af behandlingskæde

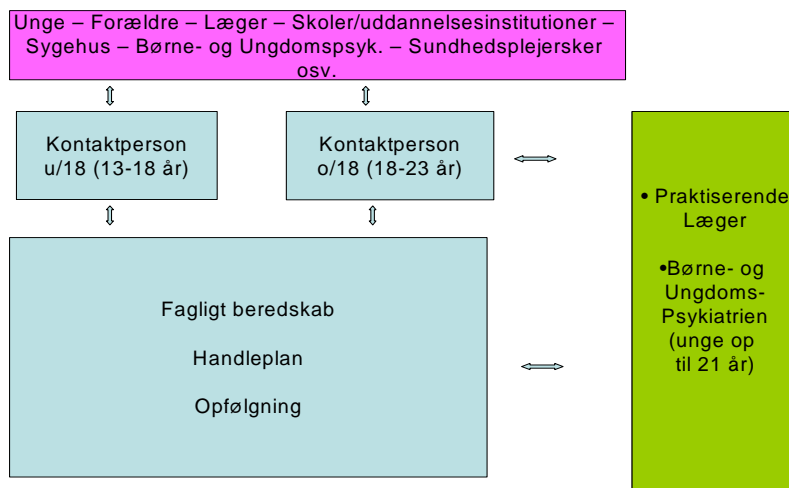
Inden projekt PULS blev aktuelt, havde Varde Kommune også taget hånd om unge, der var selvmordstruede eller havde forsøgt selvmord. Her var indsatsen og hjælpen dog mere sporadisk og tilfældig, og den unge kunne risikere at blive ”kastebold” i systemet.

I første omgang var det planlagt, at der skulle være én funktionsbeskrivelse, som var gældende for behandlingskæden for henholdsvis under og over 18 år. I praksis viste det sig ikke muligt, blandt andet på baggrund af lovgivningerne som ændrer sig ved barnets 18. år. Der er således udarbejdet to funktionsbeskrivelser, som tager udgangspunkt i de løsningsmetoder, ressourcer og muligheder, som er forankret og til rådighed i den enkelte handlesammenhæng.

Med udviklingen af en behandlingskæde i Varde Kommune har formålet været, at der skulle være en standard for sagsbehandling vedrørende selvmordstruede børn og unge. Det betød, at nedenstående punkter skal være opfyldt:

- At der ikke er ventetid for børn og unge med selvmordsadfærd
- At der er et bestemt sted at henvende sig
- At der er en kvalificeret vurdering og opfølgning
- At der er etablering af aftaler vedr. samarbejde og rutiner i kommunen og med eksterne samarbejdspartnere

Baggrunden for behandlingskæden har været, at hvert led/afdeling undersøger og igangsætter den hjælp, man kan tilbyde. Hvis man vurderer, at der skal iværksættes en hjælp til den unge og evt. dennes familie, som man ikke selv kan eller skal opfylde, da sendes den unge videre til næste led. I Varde Kommune er behandlingskæden skitseret som nedenstående:

Behandlingskæden er ikke et akut beredskab. I akutte situationer henvises til 112, egen læge eller vagtlæge.

Der er flere forskellige funktioner i behandlingskæden. Disse funktioner er beskrevet i en funktionsbeskrivelse, og idet der er forskellige arbejdsgange for behandlingskæden hhv. under og over 18 år, foreligger der to forskellige funktionsbeskrivelser. Det er således primært i kontaktpersonens opgaverammer, der er forskelle:

Kontaktperson for unge under 18 år: Kontaktpersonen er myndighedsperson og forankret i Børn, Unge og Familieafdelingen. Kontaktpersonen for unge under 18 år har følgende opgaveområder i forhold til selvmordstruede unge:

- Tager imod alle henvendelser om selvmordstruede unge
- Forestår afklaring/forsamtale med den unge og evt. dennes familie
- Er sagsansvarlig indtil sagen kan gives videre
- Indkalder det faglige beredskab
- Er ansvarlig for mødet med det faglige beredskab
- Kvitterer tilbage til den unge og evt. dennes familie om, at der er sat noget i gang
- Skal evt. være opsøgende i kontakten til den unge
- Er ansvarlig for relationen til eksterne samarbejdspartnere
- Giver sparring til kommunens øvrige professionelle vedr. selvmordstruede unge

Kontaktperson for unge over 18 år: Kontaktpersonen er myndighedsperson og forankret i Voksenservice. Kontaktpersonen for unge over 18 år har følgende opgaveområder i forhold til selvmordstruede unge:

- Tager imod *akutte* henvendelser om selvmordstruede unge, dvs. sager hvor der kræves handling her og nu i kommunens åbningstid
- Vurderer hvorvidt den unge er en del af målgruppen
- Forestår en eventuel afklaring/forsamtale med den unge
- Indkalder det faglige beredskab, hvis dette skønnes nødvendigt
- Er ansvarlig for mødet med det faglige beredskab
- Giver sparring til kommunens øvrige professionelle vedr. selvmordstruede unge

Fagligt beredskab: Der er et fagligt beredskab for hhv. unge over og under 18 år. Det faglige beredskab er sammensat af ressourcepersoner, der i deres daglige også møder selvmordstruede unge. Det faglige beredskab er tværfagligt sammensat og et fælles team, der er medansvarlige for den unge. Opgaven for det faglige beredskab er at være sparringspartner for kontaktpersonen for at sikre en bred faglig vurdering af, hvilken opfølgning der skal iværksættes.

Eksterne samarbejdspartnere: Eksterne samarbejdspartnere vil primært være praktiserende læger, Sydvestjysk Sygehus (Børneafdelingen, Afsnit 273 og Skadestuen) og Børne- og Ungdomspsykiatrien. Disse samarbejdspartnere kan bistå og støtte kontaktpersonen, den sagsansvarlige og/eller det faglige beredskab med at vurdere og planlægge det videre forløb. De kan i nogle tilfælde overtage sagen eller medvirke til en eventuel undersøgelse eller udredning.

De fagpersoner, som er en del af behandlingskæden, er blevet efteruddannet i at arbejde ud fra denne metode og med denne målgruppe. De har modtaget specifik efteruddannelse (indsats B) ift at arbejde med målgruppen samt deltaget i interne møder, hvor de både har haft mulighed for at udvikle, træne, diskutere og få undervisning i arbejdet med selvmordstruede unge samt de udfordringer det kan give at arbejde i en behandlingskæde.

Beskrivelse af lommebog

Formål med lommebogen har været, at professionelle, der arbejder med og blandt unge, vil have et let tilgængeligt opslagsmateriale i forhold til, hvor de skal henvende sig, hvis de står med en given problemstilling hos en ung.

Rationalet bag lommebogen har været, at de professionelle har et opslagsværk, som er let at have med alle steder pga. størrelsen og udformningen. Desuden giver lommebogen en kort oversigt over problemstillinger, som professionelle kan møde hos unge, der afviger fra majoriteten af unge. I lommebogen kan de hurtigt orientere sig i de signaler, de ser, og derefter hvor de kan henvende sig i kommunen for sparring osv. Der er desuden givet links til nationale hjemmesider, der kan give de professionelle en større og dybere indsigt i problemstillingen og dets omfang.

Beskrivelse af hjemmeside

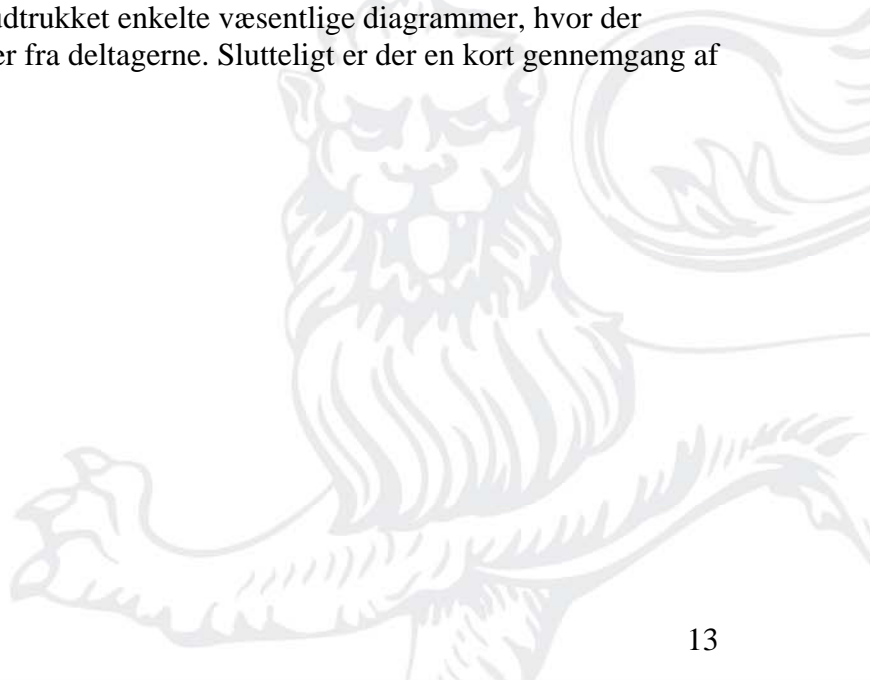
Formålet med hjemmesiden har været at unge mellem 15-25 år, bosiddende i Varde Kommune, vil have et visuelt sted, hvor de kan orientere sig om alt fra hvad der sker tæt på dem, samt hvor de kan henvende sig, hvis de har det svært.

Rationalet bag hjemmesiden har været at skabe et forum via et medie, hvor man kan nå de unge. Hjemmesiden har samlet nogle af de informationer, som de unge kan have behov for at vide og søge information om. Der er både forebyggende tiltag samt links som ”ondt i livet”, der er mere specifik og målrettet de selvskadende og selvmordstruede unge. Hjemmesiden skal ses som et alternativ til den hotline, der i første omgang var tænkt ind i projektet. Ideen er, at hjemmeside skal være langtidsholdbar og oplyse om både lokale og nationale henvendelsessteder, som unge kan søge hjælp hos, hvis de fx er selvmordstruede

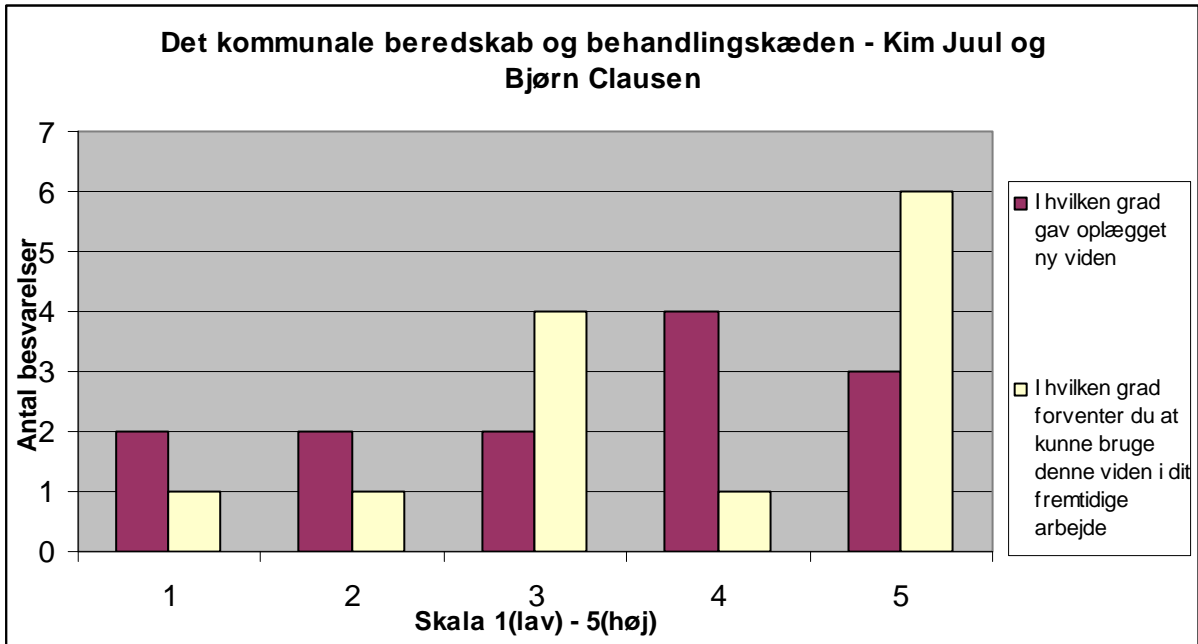
Der er blevet gjort opmærksom på hjemmesiden med postkort og plakater, som reklamerer og drager de unges opmærksomhed på hjemmesiden. Desuden har der været radiospots og avisomtale om hjemmesiden.

Evaluering af kursusdag 15.-16. januar 2009.

Der deltog i alt 18 personer på kursusdagene, hvoraf 13 personer har svaret på evalueringen. Resultaterne er sat op som en søjle, hvor det samlede antal besvarelser vises i sammenhold med en skala, som går fra 1 (lav) til 5 (høj). Der er udtrukket enkelte væsentlige diagrammer, hvor der samtidig er udplukket relevante kommentarer fra deltagerne. Slutteligt er der en kort gennemgang af selve kursusdagene.

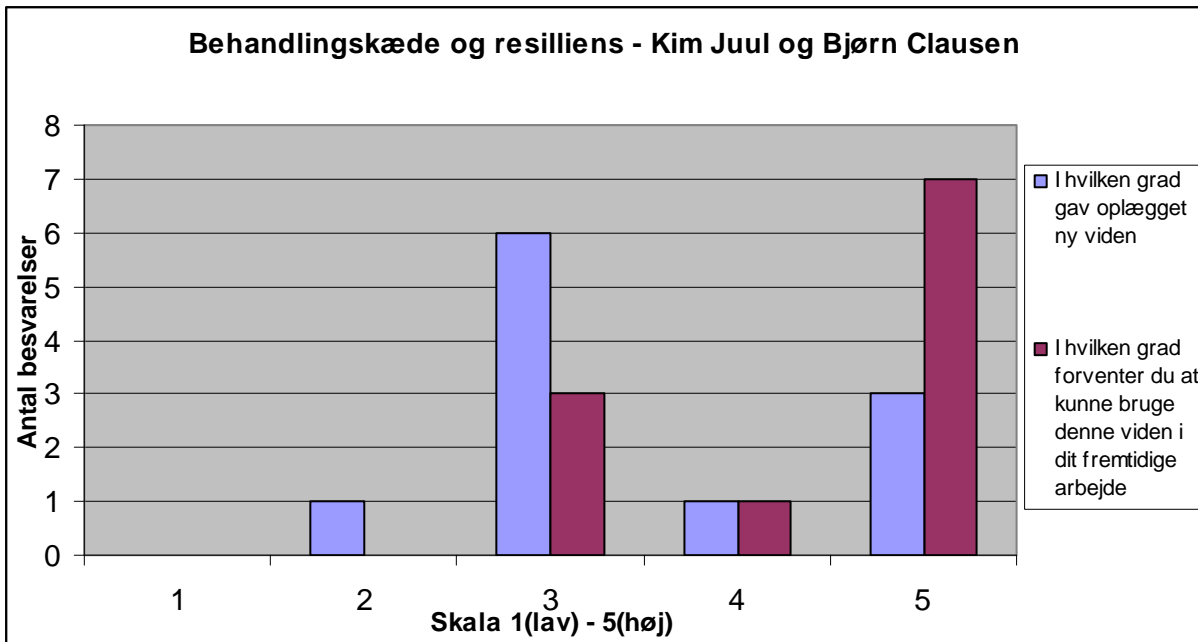
Figur 1

Kommentarer:

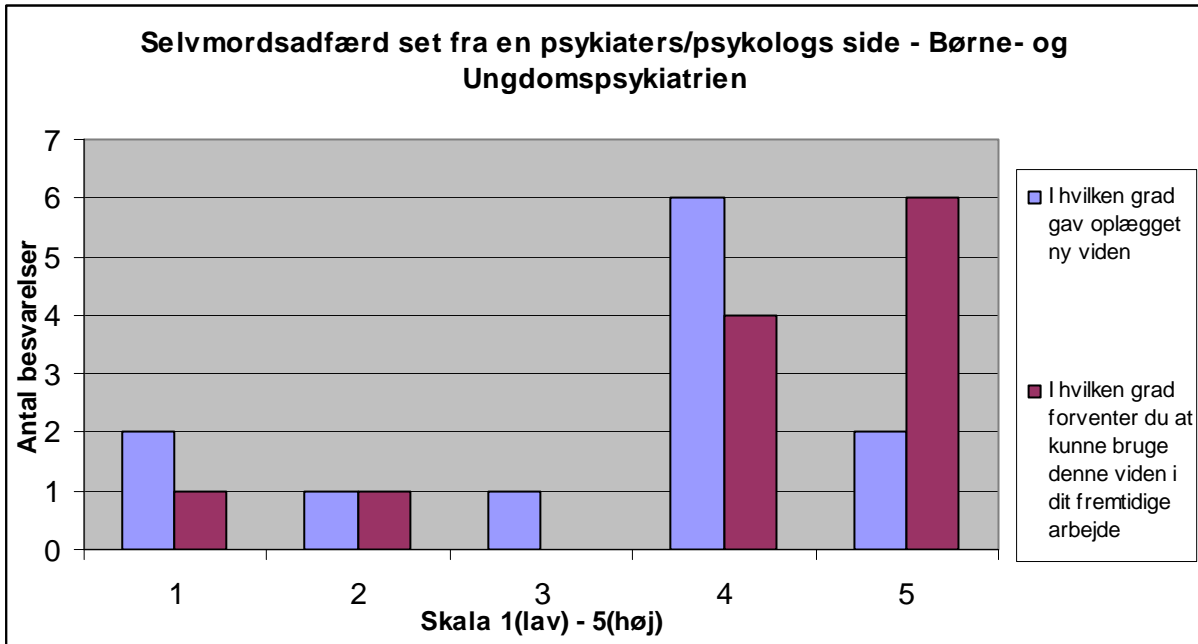
- Godt med erfaringer fra iværksatte/gennemprøvet projekter
- Der var ikke så meget nyt - jeg syntes, at vi havde været omkring mange af tingene i vores arbejdsgruppe

Figur 2

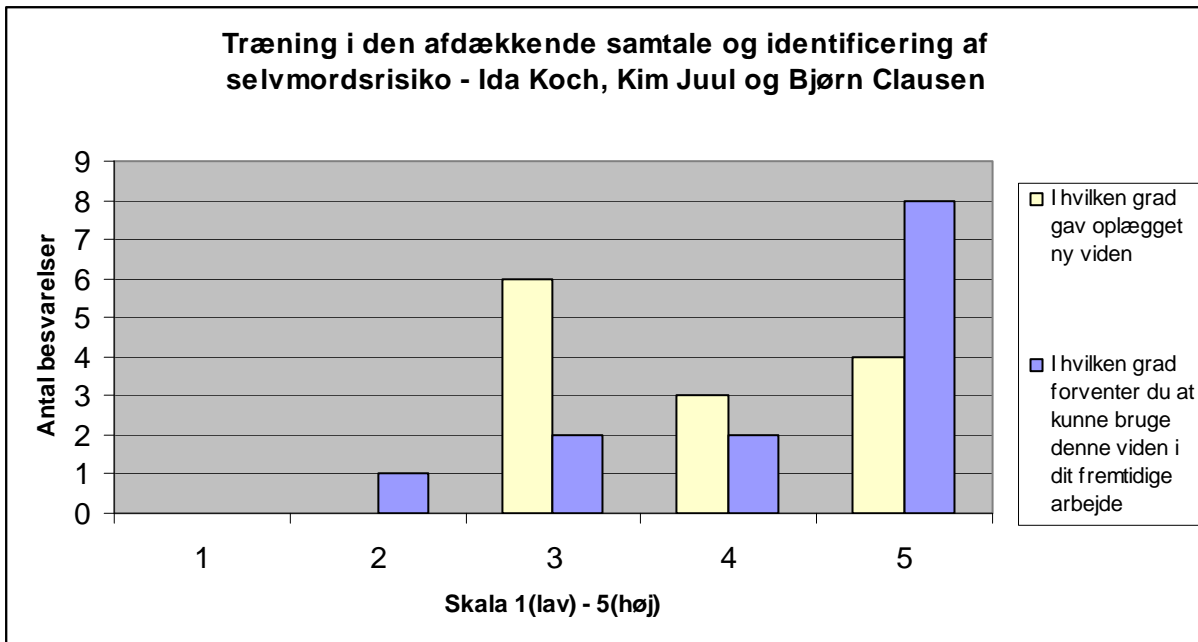
Kommentarer:

- Ressourcetænkning + modstandskraft gør stor betydning i arbejdet med de unge ift. kikkertsyn og fremadrettet intervention.

Figur 3

Kommentarer:

- Anvendelsen er afhængig af videreførelse, strukturering af organisationen og tilgængelighed, eks. via netportal.
- Kender det fra mit daglige arbejde og samarbejde

Figur 4

Kommentarer:

- Det var rigtig godt at få det afprøvet. Blev opmærksom på vigtigheden i at få afdækket problemet ordentlig.
- Ny viden igennem selvrefleksion over egen praksis.

Kort gennemgang:

Alle deltagere var tilfredse med indholdet af kursusdagene. Der var enig om, at tværfagligt samarbejde er vigtigt omkring selvmordstruet og selvskadende adfærd blandt unge. Endvidere bidrog dagene til netværksdannelse og selvrefleksion.

Procesevaluering

Opstarten:

Af hensyn til kommunesammenlægningen fik Varde Kommune godkendt at udskyde projekt PULS til 1. august 2007 og to år frem til 31. juli 2009. I den forbindelse blev der ansat en projektleder, som skulle fungere som tovholder og sørge for, at de ansøgte midler blev forvaltet som planlagt. I den første del af projektet blev der i styregruppen diskuteret og drøftet intens om bl.a. projektets formål, målgruppen, lovgivningen for unge under og over 18 år og eksisterende tiltag i Varde Kommune. Tidsmæssigt tog det omkring et års tid at få styr på disse ting. Der var nogle udfordringer at få styr på projektets præmisser og få afdækket områderne, som flere respondenter i styregruppen bekræftede:

En anden udfordring har været at se det her projekt ind i den store mosaik af andre ting, som foregår i Varde Kommune. At få overblik og tydelighed på, at vi ikke går ind og dobbeldækker nogle områder. At vi også holder os på banehalvdelen, men samtidig gør det relevant i forhold til de andre tiltag, som vi har.

Specialt i starten (var det en udfordring). Den opstartsperiode med fem kommuner, der blev samlet til en, var jo en svær tid at få overblik. Der var ikke ret meget overblik i starten.

Styregruppen var også involveret i lave funktionsbeskrivelsen for beredskabet. Først var det planen, at der skulle være et beredskab for de unge mellem 13-23 år, men pga. lovgivningen gav det nogle problemer. Derfor blev det besluttet, at der skulle være to beredskaber: et for under 18 år og et for over 18 år. Funktionsbeskrivelsen for de to beredskaber blev der lagt en del arbejdskræfter i fra styregruppen. Den blev også løbende revurderet, både pga. nye overvejelser og kritiske kommentarer fra det faglige beredskab for under 18 år. Som projektleder fortalte:

Vi har måske været for idealistiske i arbejdsgruppen.. især med lovgivningen og de ressourcer, som der har været for kontaktpersonen (i beredskabet).

Der har været nogle udfordringer på den måde, at vi skulle gøre funktionsbeskrivelsen køreklar, så der blev en enighed.. der har ikke altid været sammenstemmende ønsker, så det har vi skulle indarbejde.

Specialiserede team

En af tankerne ved det faglige beredskab for under og over 18 år var at skabe en hurtigere og mere målrettet indsats i forhold til gruppens problemstilling. Inden projektet startede, var hjælpen i Varde

Kommune ikke så systematisk og fagligheden var ikke så stor. En afgørende betydning i projektet var, at kommunen vidste, hvilken bistand man kunne gøre brug af. Projektet ville skabe et beredskab, som ville give mulighed for faglig fordybelse og faglig udvikling via en specialisering. Denne specialisering skete ved at afholde en kursusdag, som kun var arrangeret for det faglige beredskab. Endvidere blev der afholdt to temadage, hvor det faglige beredskab også deltog. Som lederne fortalte:

Vi skal sørge for at udvikle kompetencer i små specialiserende enheder i stedet for at hele den brede gruppe skal vide alting.

Vi skal have nogle personer, som er specialiserende på nogle områder. Der er det her beredskab et godt eksempel på, hvordan vi kan gøre det, bl.a. man skal gerne løbende blive opkvalificeret.

Samtidig var planen også, at der skulle oparbejdes tættere samarbejdsrelationer til en mindre gruppe samarbejdspartnere. Det er blevet til et konkret samarbejde med Sydvestjysk Sygehus og Børne- og Ungdomspsykiatrien.

Tværsamarbejde

Et af kendetegnene for hele projektet var det tværsamarbejde, som foregik i styregruppen, arbejdsgrupperne og i de to beredskaber. Det bevirkede, at både uddannelsesmæssigt og sektorielt set var der en del personer, der har været involveret i projektet. Dette har været gavnligt mht. inputs og arbejdsgange i den kommunale virkelighed. Organisationen i Varde Kommune er præget af flere kulturer og for at et projekt som denne størrelse skal være en succes, kræver det samarbejde på tværs. Projektlederen fortalte:

Det har været positivt at samarbejde på tværs på baggrund af det her emne, fordi der er så mange lag i det. Der tror jeg, at tværfagligheden bliver brugt rigtigt godt. Det er også en måde, hvorpå man kan undgå noget dobbeltarbejde under gråzoner i arbejdet. Det er også en udfordring, fordi der er flere ting, som skal passe sammen og gå op i en højere enhed

Både styregruppen og beredskabsgruppen for under 18 år gav udtryk for, at dannelsen af de to grupper har givet bedre muligheder for tværfagligt samarbejde. Det er bl.a. sket via projektets planlagte møder og drøftelser af beredskabernes sammensætning og opgaver.

Fokus på selvmord

Projektet havde fra starten og i løbet af processen et stort fokus på emnets betydning – forebyggelse af selvmord blandt unge mennesker. Det gjorde, at der var interesse og opbakning til at afsætte en del ressourcer til at udvikle beredskabet. Opmærksomheden var stor igennem projektperioden og de forskellige partere, som var inddraget i projektet, kunne godt se alvoren i at deltage konstruktivt og forbedre arbejdsgangene. Som en leder og projektlederen henholdsvis udtalte:

I det øjeblik det er selvmord på tapetet, så er det spektakulært ved, at der er mange, som vil have fokus på det... Så der er måske større sandsynlighed

for, at det her vil fungere end så mange andre projekter, som vil blive sat i værk på samme måde.

Vi er kommet godt ud i forhold til de muligheder, som vi har haft. Det betyder, at der er velvillighed fra alle sider og de har været villige til at indgå nogle aftaler i stedet for bare at sige: det er lige meget, vi gør bare som vi plejer. De kan se nogle positive ting i projektet og det, som kan give sig i projektet, det bruger vi.

Det vil sige, der har været en fælles holdning om i Varde Kommune, at man gerne vil have fokus på dette område, fordi det er en relevant og omdiskutabel problemstilling.

Forskellige opfattelser mellem styregruppen og beredskabsgruppen

Som tidligere nævnt fortalte projektlederen, at det ville have været mere fornuftigt, hvis det faglige beredskab fra begge behandlingskæder havde været mere involveret i at beskrive funktionsbeskrivelsen. Der var en del udfordringer mellem de ønsker, som styregruppen havde gjort sig af overvejelser i forhold til praktisk kunnen hos det faglige beredskab. Gennemgående var der utilfredshed med de økonomiske og tidsmæssige ressourcer ifølge det faglige beredskab for under 18 år. Det bevirkede til flere frustrationer, som disse respondenter fortalte:

Jeg tænker umiddelbart i forhold til funktionsbeskrivelsen, at første udkast var virkelig ambitiøst og skudt noget over mål, end hvad var realistisk.. Der var i hvert fald nogle ting, som rent praktisk ikke kunne lade sig gøre. Så der blev lavet nogle ændringer på baggrund af det. Om ikke andet, så skulle der i hvert fald have været sat noget tid af i forhold til mit daglige arbejde.

Som har været gennemgående for projektet, ikke den første halvdel men efterfølgende, det har ikke været overensstemmelse mellem den indsats, som vi skulle løse og de økonomiske ressourcer, man fra organisatorisk side har afsat. Det har i mange gange givet anledninger til frustration. Der ligger et godt stykke arbejde i det fra projektets side, men igen så fungerer det ikke i praksis.

Styregruppen og lederne erkendte, at det tidsmæssige aspekt kan være et problem. Dog lød de alle sammen til at være optimistiske mht. fremtiden, da beredskabet stadig er nyt og under en løbende udviklingsproces. Som en leder udtalte:

Det er nyt, og vi har haft problemer i forhold til at smide den tid ind i det, som der har været vigtigt. Men jeg tror, at det er en proces og jeg tror, at det beredskab som der er, hvis vi som ledere forsøger at holde liv i det, så vil det udvikle sig til noget godt. Men det er en daglig prioritering af de opgaver, der vælter ind.

Dog er visse medlemmer af styregruppen og lederne bekymrede for fremtiden med henblik på de økonomiske ressourcer og prioriteringer, som der lægges op til. Det kan have den virkning, at funktionsbeskrivelsen skal laves om, således at det faglige beredskab får færre opgaver. Et medlem af styregruppen sagde:

Jeg kan være dybt bekymret over, hvordan vi kan løse vores opgaver i fremtiden med de sparerunder, som vi skal ud i. Det er den virkelighed, som vi sidder i... fremtiden i projekt PULS med at afsætte ressourcer til beredskabet i forhold til de dagligdagsopgaver, som der skal løses og sådan. Jeg vil prioritere det langt henne ad vejen, men på et eller andet tidspunkt bliver jeg også nødt til at prioritere på vores opgaver.. så måske bliver der skåret nogle funktioner væk i fremtiden... det er den virkelighed. Vi kan ikke blive ved med at løbe stærkere.

Taget alt i betragtning har der ikke været en fælles forståelse mellem styregruppen og det faglige beredskab i henhold til funktionsbeskrivelsen, hvilket har voldt nogle interne stridigheder. På den anden side har projektlederen gjort et stort stykke arbejde for, at samarbejdet i begge lejre ikke har lidt skade af uenighederne.

Projektledelse

En vigtig del af ethvert projekt er en dygtig og god projektledelse, hvor det handler om at skabe overblik over processen, og sørge for alle indsatserne bliver indfriet. Både styregruppen, lederne og det faglige beredskab for under 18 år roste projektlederen for sin ihærdighed og skabe dynamik i processen:

Jeg synes, at der har været en rigtig god projektledelse. Vi har haft nogle fornuftige meningsudvekslinger. Det har ikke været en diskussion om hvem der får ret. Det har kørt rigtigt godt. Der skal være en ildsjæl til at skubbe det her i gang. Så det havde ikke kørt uden en ansat projektleder. Det er forudsætningen for, at det er gået som det er.

Der har virkelig været en dygtigt projektleder, som har holdt fast i processen og i dagsorden og møderne har været struktureret.. det hele har været ordentlig og kørt på skinner. Jeg synes, at projektlederen har gjort det fantastisk

Projektlederen syntes ligeledes selv, at det har gået godt. Trods lidt modgang enkelte gange oplevede projektlederen støtte og opbakning, hvilket alt sammen bidrog væsentligt til at projektet kunne gennemføres i det omfang, som det gjorde. Som projektlederen udtalte:

Det har været spændende at udvikle (behandlingskæden), men også nogle gange været problematisk. Men mest af alt har det været godt at få kendskab til de forskellige områder. Der har virkelig været en lyst til at arbejde med det her.

Forankring

For at et projekt skal være bæredygtig er det vigtigt, at det bliver implementeret og forankret ordentligt. Projektlederen nævnte, at implementeringsprocessen havde været udfordrende og til tider svær at gennemskue. Det skyldtes især funktionsbeskrivelsen, som krævede flere samtaler mellem de involverede parter. Projektlederen sagde bl.a.:

Der har været udfordringer. Det har krævet nogle snakke frem og tilbage om, hvordan vi gør det her og kommer videre.

Et aspekt i denne sammenhæng har været ejerskab og en fælles konsensus om funktionsbeskrivelsen. Det har haft en betydelig indflydelse for den faktiske implementering af nye rutiner. Både det faglige beredskab for under 18 år og projektlederen har omtalt, at mere inddragelse af praktiske folk kunne have ført til mere ejerskab:

Set i bakspejlet kunne det måske have været en god ide, at dem, som sidder i beredskabet, også skulle være dem, som har udviklet det hele vejen rundt. Fordi det vil give dem en form for ejerskab, da de vil blive mere involveret i det og sådan mere med på, at sådan fungerer det i praksis. Det kunne bare ikke rent praktisk lade sig gøre.

Styregruppen og lederne syntes at se på implementeringsprocessen som en god og lærerig oplevelse. Der har været nødvendige diskussioner, som også har gjort, at der ikke altid var enighed. Som et medlem af styregruppen sagde:

.. der er startet en proces og der er såret nogle frø. Der er lagt noget viden i nogle folk. Så jeg er egentlig fortrøstningsfuldt i forhold til fremtiden. Vi er på rette vej, måske skal behandlingskæden justeres, men vi er ikke på bar bund.

Det faglige beredskab for under 18 år skal forankres under *Børn, Unge og Familieafdelingen*, mens det faglige beredskab over 18 år skal forankres under *Voksenservice* i Varde Kommune efter projektets udløb.

Begge beredskaber er officiel opstartet den 1. januar 2009. Der har indtil videre været i alt seks henvendelser til begge beredskaber fra den 1. januar 2009 til den 1. juli 2009, ifølge projektlederen.

Hjemmeside (www.ungivarde.dk)

I ansøgningsskemaet blev der søgt penge til en hotline, men det blev ændret til en hjemmeside. Grunden til dette var, at det ville være uhensigtsmæssigt med en åben telefonlinje 24 timer i døgnet i projektperioden, men efter perioden ville den åbne telefonrådgivning stoppe. Endvidere eksisterer der nogle tilbud i forvejen, bl.a. SSP i Varde Kommune hvor de kan træffes 24 timer i døgnet og livslinien. Som projektlederen fortalte:

Der blev også søgt penge om en hotline, men en hotline kræver meget.. fx en telefon som er på 24 timer i døgnet. Rent økonomisk er det dyrt. Vi kunne måske godt have haft råd til det i projektperioden, men på sigt vil det ikke være hensigtsmæssigt, at de unge vidste, at der var et sted, hvor de kunne ringe ind hele døgnet rundt, og så hvis det forsvinder, er der ikke noget mere.

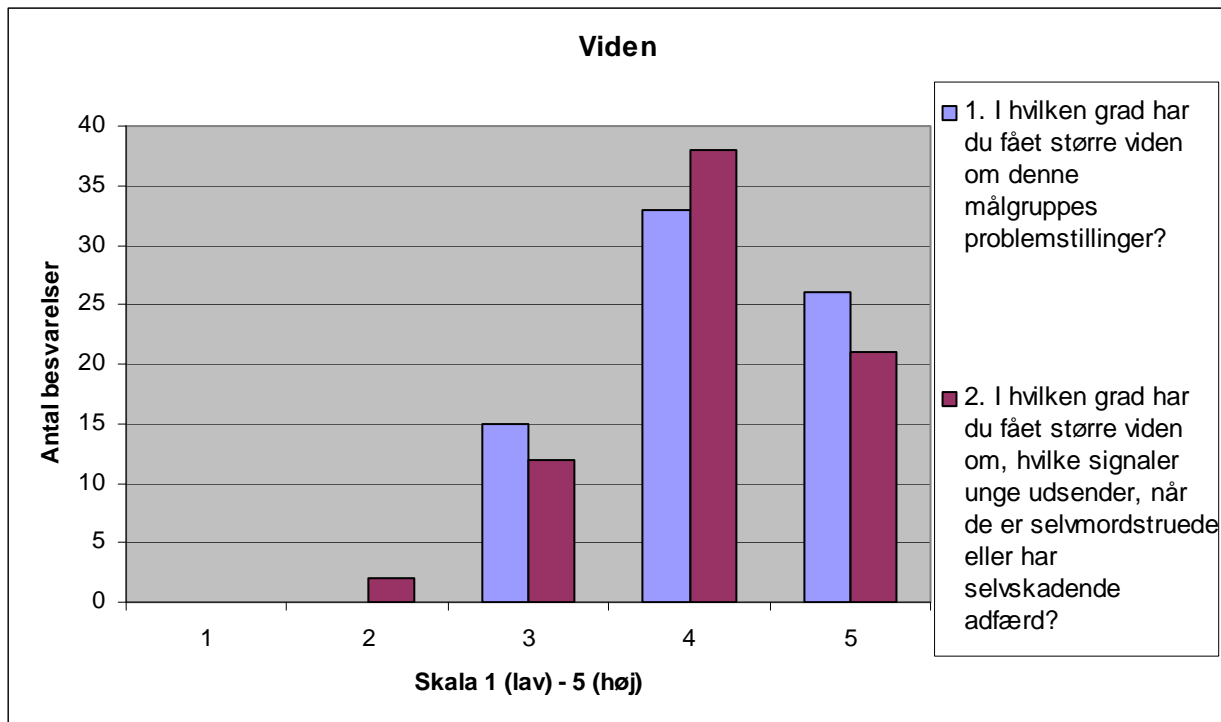
I stedet for blev der lavet en hjemmeside, som har mange flere ting at byde på – bl.a. vejledning om jobmuligheder, henvisning til relevante hjemmesider om sundhed, fritidsaktiviteter i Varde Kommune, og et afsnit som hedder ”ondt i livet” omhandlende selvskadende adfærd, selvmordstanker osv. Her er der bl.a. lavet et link, hvor man kan få kontakt med telefонтjenester i både Varde Kommune og hele landet.

Indsats B:

Evaluerings af temadage

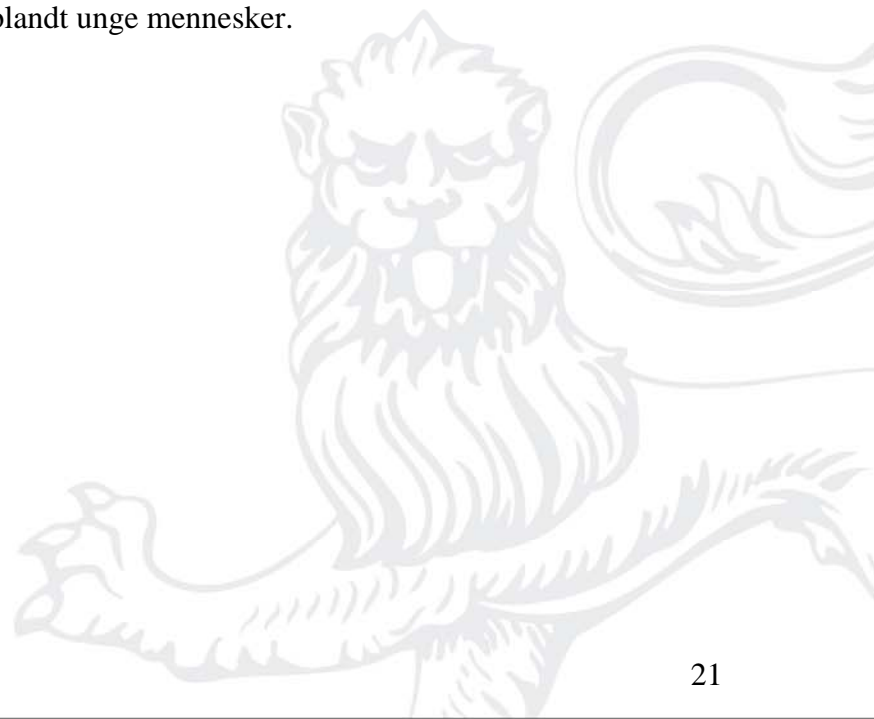
Begge evalueringsskemaer fra de to temadage er sat sammen, da det er samme indhold og de samme personer, som holder oplæg. Der deltog i alt 116 personer på begge temadage (se bilag 5 for deltagerliste), mens 74 personer har svaret på evalueringen. Resultaterne er sat op som en søjle, hvor det samlede antal besvarelser vises i sammenhold med en skala, som går fra 1 (lav) til 5 (høj). Samtidig er der ved hvert diagram en kort gennemgang af resultaterne.

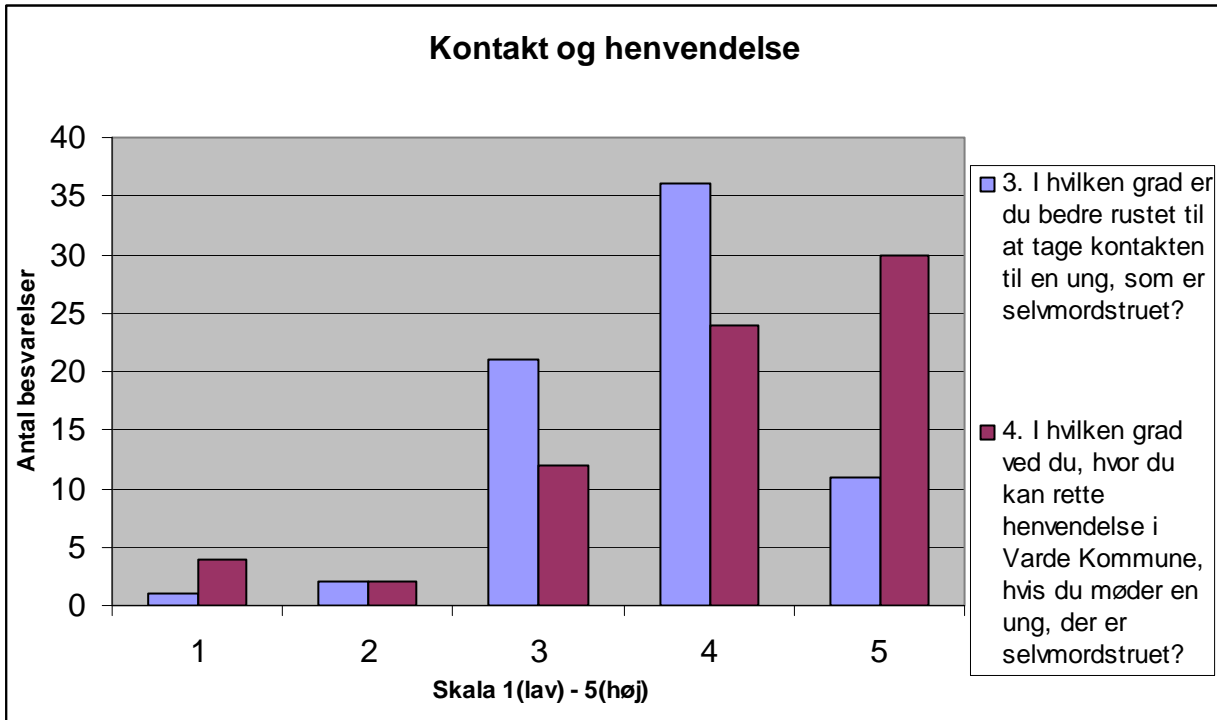
Figur 5

Kort gennemgang:

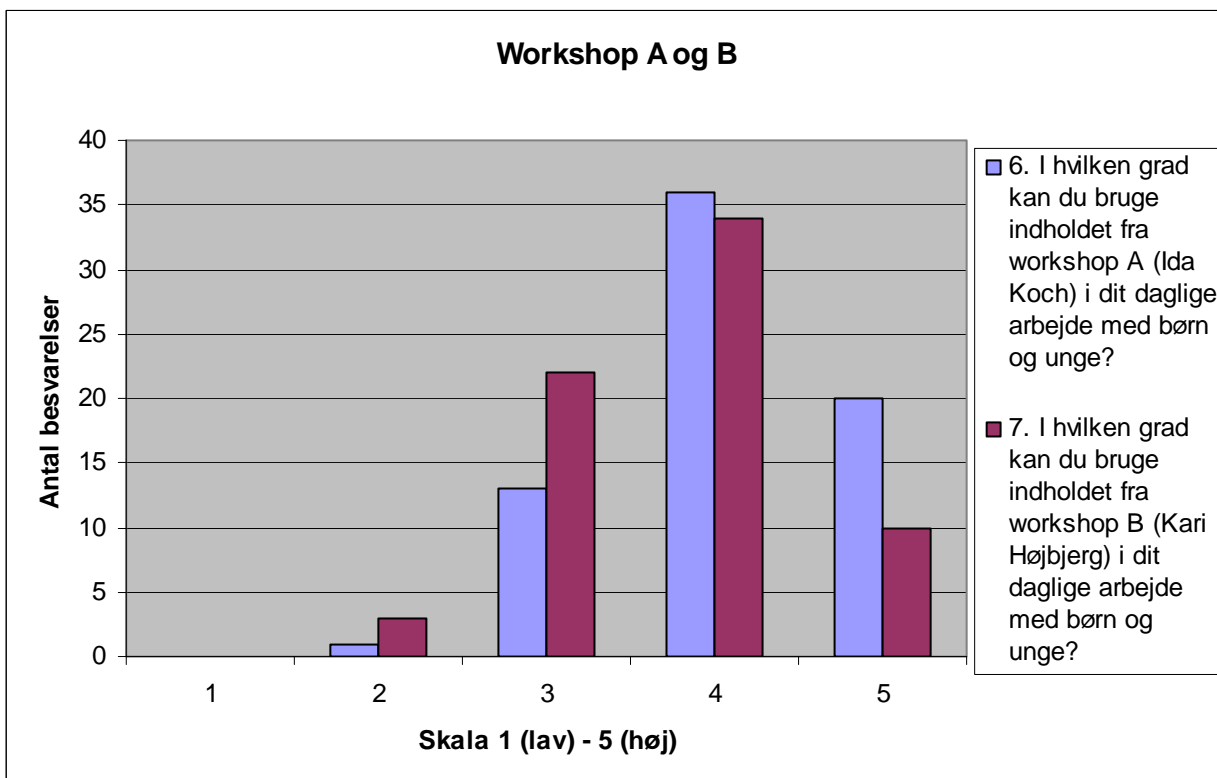
Det ser ud til, at hovedparten af deltagerne på de to workshops har fået større viden om selvmordstruende og selvskadende adfærd blandt unge mennesker.

Figur 6

Kort gennemgang:

Det ser ud til, at hovedparten af deltagerne på de to workshops føler sig bedre rustet til at tage kontakt med en selvmordstruet ung. Størstedelen ved ligeledes, hvor man skal rette henvendelse i Varde Kommune, hvis man møder en selvmordstruet ung.

Figur 7

Kort gennemgang:

Det ser ud til, at hovedparten af deltagerne på de to workshops kan bruge indholdet fra de to oplægsholdere.

Procesevaluering

Projektlederen og arbejdsgruppe 2 havde til opgave at arrangere to temadage, som skulle tilbydes til relevante personer i Varde Kommune. Arbejdsgruppen lavede sammen med projektlederen en brainstorm, hvorpå de fandt frem til væsentlige emner til de to temadage. Arbejdsgruppen anbefalede ligeledes en foredragsholder, som projektlederen havde mulighed for at høre på. Projektlederen valgte herefter at benytte foredragsholderen, som også hjalp til med at planlægge indholdet i de to temadage. Projektlederen fortalte:

Jeg spurgte min arbejdsgruppe, om de kendte en, som var en mulighed. En havde hørt Ida Koch og syntes, at hun er god. Jeg havde selv mulighed for at høre hende senere hen, og tænkte at hun lige kunne passe til det her.. Ida Koch har også selv sat et præg på indholdet af temadagene.

Projektlederen sendte indbydelser ud til skoler og centrale personer i kommunalt regi. Desværre kom der ikke så mange lærere fra skolerne, men der kom en del sundhedsplejersker, fagpersonale i PPR regi, AKT lærere, mv. Ved den første temadag den 13. november 2008 kom der 63, mens der ved den anden temadag den 26. februar 2009 kom 53 personer.

Den største udfordring med at arrangere temadagene var, at foredragsholderen Ida Koch meldte afbud dagen før en planlagt temadag den 6. november pga. sygdom. Det bevirkede ifølge projektlederen, at der kom ca. ti personer færre til de to afholdte temadage.

Indsats C:

Beskrivelse af undervisningsmateriale PULS

Formålet med undervisningsmaterialet har været at udarbejde et materiale, der arbejder forebyggende med emner som selvskadende adfærd og selvmordsadfærd til de ældre klassetrin. Målgruppen er elever på 7.-10. klassetrin og deres lærere.

Rationalet bag materialet har dels været at lave et lettilgængeligt og anvendeligt materiale for lærerne, og dels at lave et materiale som virker forebyggende på selvskadende og selvmordsadfærd blandt elever. Emnet kan være et sårbart emne at beskæftige sig med i undervisningen, hvorfor der er vægtet en høj grad af lærerstyring i materialet. Desuden har det været vigtigt, at der fastholdes saglighed som fokuspunkt for emnet, og at omstændighederne omkring selvmordsrisiko og selvmordsadfærd fremhæves frem for selve handlingen – hvordan man kan tage sit eget liv. Dette for at undgå eller nedsætte risikoen for negativ inspiration hos særligt udsatte.

Undervisningsmaterialet er endvidere udarbejdet, så det tager afsæt i formål samt trin- og slutmål for det obligatoriske emne Sundheds- og Seksualundervisning og Familiekundskab.

Der er blevet gjort opmærksom om undervisningsmaterialet via plakater til lærerværelset, som reklamerer for materialet. Selve undervisningsmaterialet er placeret ved Pædagogisk Central i Varde Kommune, hvor der også er indkøbt 37 stk. bøger af "Grænsebørn" af Bent Haller, som kan bruges sammen med undervisningsmaterialet.

Beskrivelse af undervisningsmateriale om generelt sundhed "Den Røde Tråd"

Formålet med den røde tråd har været, at lærerne får et materiale, der giver dem et helikopterperspektiv på, hvordan de kan arbejde med forskellige emner, der kan medvirke til at udvikle elevernes indsigt i vilkår og værdier, der påvirker den enkeltes fysiske og psykiske sundhed. Målgruppen er lærere i folkeskolen.

Tanken bag den røde tråd har været, at lærere får et lettilgængeligt materiale, der giver ideer og inspiration til, hvordan de kan arbejde med både de unges fysiske og psykiske sundhed. Dvs. hvordan eleverne kan yde omsorg for sig selv og andre ved at tage beslutninger og være ansvarlige for deres egne livsvilkår med udgangspunkt i den enkeltes dagligdag, så de får et godt liv. Dette kan være alt fra mestring af relationer og diverse problemer til, hvad kroppens sundhed betyder for humør og sind.

Procesevaluering

Projektlederen fik stor hjælp af sundhedspædagogisk konsulent Jytte Friis, som var ekstern hyret til at være behjælpelig med at udvikle undervisningsmaterialet. Først blev det besluttet, hvilke kriterier der skulle være til undervisningsmaterialet. Her blev det besluttet, at der skulle være et fokus på omstændigheder, handlemuligheder og hjælpeforanstaltninger. Som projektlederen fortalte:

Det vi gerne ville, var ikke at have fokus på selve handlingen, altså hvordan begik den unge selvmord.. Men mere om omstændighederne omkring det, hvad er baggrunden for det og hvad kunne man gøre for at hjælpe vedkommende, så vedkommende ikke kommer for langt ud.. Selvmord skulle implicit, frem for eksplicit.

I starten var det planen, at materialet skulle bestå af en roman. Dog viste det sig vanskeligt, da det var svært at finde eksisterende romaner, som passede til kriterierne. Derfor blev det besluttet, at undervisningsmaterialet skulle bestå af sagprosa, noveller og fiktive læserbreve. Der blev rettet en henvendelse til livslinien, om de ville besvare læserbrevene, hvilket de svarede ja til.

Der var en del udfordringer med at lave undervisningsmaterialet. Foruden at der ikke skulle være fokus på handlingen af selvmord, var der overvejelser omkring målgruppen og præsentationen af materialet. Materialet skulle gerne være lærerstyret og holdningsbearbejdende. Som følge heraf blev der skelnet til, hvad forskerne har gjort på området. Projektlederen fortalte:

Vi ville gerne have flere aspekter med, så eleverne kan forholde sig til forskellige ting.. men man skal altid tænke på, når man vælger sådan noget her med smitteeffekt og hvordan tingene bliver præsenteret.

To u hensigtsmæssige forhold prægede udviklingen af undervisningsmaterialet. Det første var copyright problemer med DR, da Jytte Friis havde fundet nogle læserbreve med svar på hjemmesiden DR.dk/stopselv mord og brugt disse til undervisningsmaterialet. Projektlederen undersøgte sagen ved at snakke med DR's juridiske afdeling, og fik afslag på at bruge læserbreve pga. anonymiteten. Afklaringen med DR tog en måneds tid. Det andet forhold var redigeringen af materialet, hvilket tog længere tid end beregnet. Begge forhold gjorde, at materialet blev noget forsinket, og det bevirkede også, at det ikke blev færdigt til temadagen i februar, hvor det kunne have blevet præsenteret.

Indsats D:

Beskrivelse af handleforslag/manual for skoler/ungdomsuddannelser ved selvmord eller selvmordsforsøg blandt unge i Varde Kommune:

Formålet med manualen har været, at professionelle vil have et opslagsværk, hvor de kan orientere sig i, hvordan de skal agere i situationer, hvor de møder en selvmordstruet ung. Målgruppen er professionelle, der arbejder med og blandt unge.

Rationalet bag handleforslagene/manualen har været, at professionelle kan bruge manualen som et inspirationsmateriale og en generel fremstilling af, hvad man skal være opmærksom på, når man arbejder med selvmordstruede unge. Den skal ses som et opslagsværk, hvor de professionelle kan få ideer til, hvordan de skal gribe en given situation an, når de møder en selvmordstruet ung.

Manualen giver fx ideer til, hvad man kan spørge den unge om, hvis den professionelle har en mistanke om selvmordstanker, hvordan man agerer, hvis den unge har forsøgt selvmord osv.

Procesevaluering

Projektlederen havde sammen med arbejdsgruppe 2 til opgave at udvikle en manual til, hvordan man skal forholde sig i tilfælde af et selvmordsforsøg. Projektlederen udviklede primært selv manualen, men med sparring fra arbejds- og styregruppen. Der var ikke de store problemer med at udvikle manualen ifølge projektlederen. Manualen omhandler bl.a. faresignaler ved selvmord, handlemuligheder, hvad kan man gøre efter et selvmordsforsøg eller selvmord og links. Den blev færdig i efteråret 2008.

Den største udfordring med manualen er, ifølge projektlederen, at kommer der nogle ændringer i forhold til de telefonnumre og links, bliver den del af manualen forældet.

Konklusion

I dette afsnit opsummeres fra de tidligere afsnit med henblik på at foretage den samlede konklusion for projekt PULS i Varde Kommune.

Det overordnede formål med projektet var at reducere antallet af selvmord og selvmordsforsøg i henhold til fire indsatsområder. Det kan konkluderes, at projektet har gennemført og implementeret de fire indsatsområder i Varde Kommune. Indsats A, *udvikling af et kommunalt beredskab og behandlingskæde*, er lykkedes i dannelsen af to beredskaber: et beredskab for under 18 år og et beredskab for over 18 år. Til hvert beredskab foreligger der en funktionsbeskrivelse, som beskriver samarbejdspartnere og de opgaver, som det faglige beredskab skal varetage. Desuden er der afviklet en kursusdag, udviklet en lommebog og udviklet en hjemmeside til indsats A. Indsats B, *forbedring af frontpersonalets kompetencer*, er sket via afholdelsen af to temadage med i alt 116 personer fra Varde Kommune og Region Syddanmark. Indsats C, *udvikling af undervisningsmateriale*, er realiseret med hjælp fra en sundhedspædagogisk konsulent og livslinien, hvor målgruppen er folkeskolens 7.-10. klasser. Endvidere har projektet bidraget med at sætte fokus på den mentale sundhed i udviklingen af et generelt sundhedsmateriale i Varde Kommune. Indsats D, *udvikling af en handlemanual*, er blevet udført ved at lave en pjece for skolerne i Varde Kommune.

På længere sigt havde projektet til formål at reducere antallet af selvmord og selvmordsforsøg. Hvorvidt dette mål er blevet opfyldt, er svært at konkludere på nuværende tidspunkt på grund af den forholdsvis korte projektperiode. Følgende forhold kan betragtes på nuværende tidspunkt:

- Mht. det faglige beredskab for både under og over 18 år har der ifølge projektlederen været seks henvendelser i en periode på syv måneder (januar – juli 2009) – det kan tyde på, at der er mere opmærksomhed på problematikken omkring selvmordstruede unge i Varde Kommune.
- Mht. temadagene er der blevet sat fokus på selvmordsproblematikken blandt unge mennesker – det må formodes, at de deltagende kommunale ansatte har fået større viden og ved, hvor de skal rette henvendelse i Varde Kommune, hvis de møder selvmordstruede unge.
- Mht. det udviklede materiale er noget først blevet uddelt i efteråret 2008 og fremefter, mens fx undervisningsmateriale slet ikke er taget i brug endnu – det må antages, at bl.a. skoler og fagpersonale i Varde Kommune ved, at materialet eksisterer, da det er blevet sendt ud og der er blevet gjort opmærksomt på det via plakater, avisomtale, foredrag, mv.

Organiseringen af projektet har overordnet set været en succes med henblik på implementeringen af to faglige beredskaber. Således har udviklingen af beredskaberne været en længevarende og udbytterig læringsproces, som har fået ledelsesmæssigt opbakning. Der har dog også i forbindelse med organiseringen været områder, som måske med fordel kunne været anderledes. Her kan bl.a. nævnes, at det gennem projektperioden blev klart, at der var forskellige opfattelser mellem styregruppen og beredskabsgruppen for under 18 år.

Overordnet kan det konkluderes, at projekt ”PULS” med to fungerende beredskaber, temadage og en del udviklet materialer har sat selvmord på dagsorden i Varde Kommune. Det har givetvis skabt en holdningsændring og øget handlekompetencerne hos medarbejderne i både kommunalt regi og skoleområdet, der indgik i projektet. Samtidig har det været en god øvelse i at udvikle et beredskab, som kan kopieres til andre områder i Varde Kommune.

Reference:

Center for Selvmordsforskning (2009). Register for Selvmordsforsøg 1989-2007.

Koch, I. (2003): ”Selvmordsadfærd hos unge – faresignaler og forebyggelse”. Referencegruppen til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark – november 2003

Rootman & al (2001): “Evaluation in health promotion”. Principles and perspectives. Denmark: WHO regional publications.

Bilag

Bilag 1

- 1) Hvordan har det været at udvikle et kommunalt beredskab / en behandlingskæde?
(funktionsbeskrivelse, samspil mellem styre-/arbejdsgruppe/beredskab/projektleder, osv.)
- 2) Hvilke udfordringer har der været?
(har der været tid til det i forhold til jeres andre opgaver, kontaktperson, osv.)
- 3) Hvordan har det tværfaglige samarbejde i arbejdsgruppen fungeret?
- 4) Hvordan har det tværfaglige samarbejde med andre grupper fungeret?
(sygehuset, børne- og ungdomspsykiatrien, osv.)
- 5) Hvordan fungerer det faglige beredskab?
- 6) Hvordan har implementeringsprocessen været?
(forankring i organisationen, ledelsesopbakning, tidsmæssigt, osv.)
- 7) Har det været nogle sager, som har krævet særligt opmærksomhed og evt. ændring af procedure?
- 8) Har det været nogle uhensigtsmæssige ting med forløbet?
- 9) Hvordan vil beredskabet fremadrettet udvikle sig?
(vedligeholdelse med møder, deltagelse på konference, kompetenceudvikling, osv.)
- 10) Hvordan har ejerskab udformet sig?
(Er det blevet forankring? Hvad vil der ske, når projektlederen stopper? Osv.)

Bilag 2

Evalueringskema

Temadag om selvskadende adfærd og selvmordsforebyggelse

I hvor høj grad føler du, at du efter denne temadag:	I meget høj grad	I høj grad	Middel	I lav grad	I meget lav grad
1. har fået større viden om denne målgruppes problemstillinger?					
2. har fået større viden om, hvilke signaler unge udsender, når de er selvmordstruede eller har selvskadende adfærd?					
3. er bedre rustet til at tage kontakten til en ung, som er selvmordstruet?					
4. ved, hvor du kan rette henvendelse i Varde Kommune, hvis du møder en ung, der er selvmordstruet?					
I hvor høj grad støder du på unge med selvskadende eller selvmordsadfærd i hverdagen?					
I hvor høj grad kan du bruge indholdet fra workshop A (Ida Koch) i dit daglige arbejde med børn og unge?					
I hvor høj grad kan du bruge indholdet fra workshop B (Kari Højbjerg) i dit daglige arbejde med børn og unge?					

Kommentarer til workshop A (Ida Koch) eller B (Kari Højbjerg) :

Er der andre temaer i relation til dette emne, som du gerne vil vide eller lære mere om?

Kommentarer

Tak for hjælpen

Bilag 3

Evalueringsskema For kursus vedr. selvmordstruede unge 15-16/01 2009

Besvar venligst nedenstående spørgsmål:

På en skala fra 1-5, hvor tallene svarer til:

1 = i meget lav grad, 2 = i lav grad, 3 = middel, 4 = i høj grad, 5 = i meget høj grad

1. Varde Kommunes indsats mod selvmordstruede unge – det kommunale beredskab/behandlings-kæden v/Kari Højbjerg

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

2. Det kommunale beredskab og behandlingskæden – faldgruber og vedligeholdelse v/ Kim Juul og Bjørn Clausen

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

3. Behandlingskæde og resilliens v/ Kim Juul og Bjørn Clausen

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

4. Holdninger og myter omkring selvmordsproblematikken v/Ida Koch

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

5. Selvmordsadfærd og selvskadende adfærd blandt unge – hovedtræk fra temadage i november genopfriskes v/Ida Koch

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

6. Den selvmordsforebyggende samtale med unge, herunder involvering af familien og relevante samarbejdspartnere v/Kim Juul og Ida Koch

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

7. Træning i den afdækkende samtale og identificering af selvmordsrisiko v/Ida Koch, Kim Juul og Bjørn Clausen

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

8. Selvmordsadfærd set fra en psykiaters/ psykologs side, Børne- og Ungdomspsykiatrien

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

9. Oplæg og øvelse i risikovurdering v/Ida Koch

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

10. Om at arbejde med døden inde på livet v/Ida Koch

I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

11. Juridiske rammer og etiske spørgsmål i arbejdet v/ Ida Koch

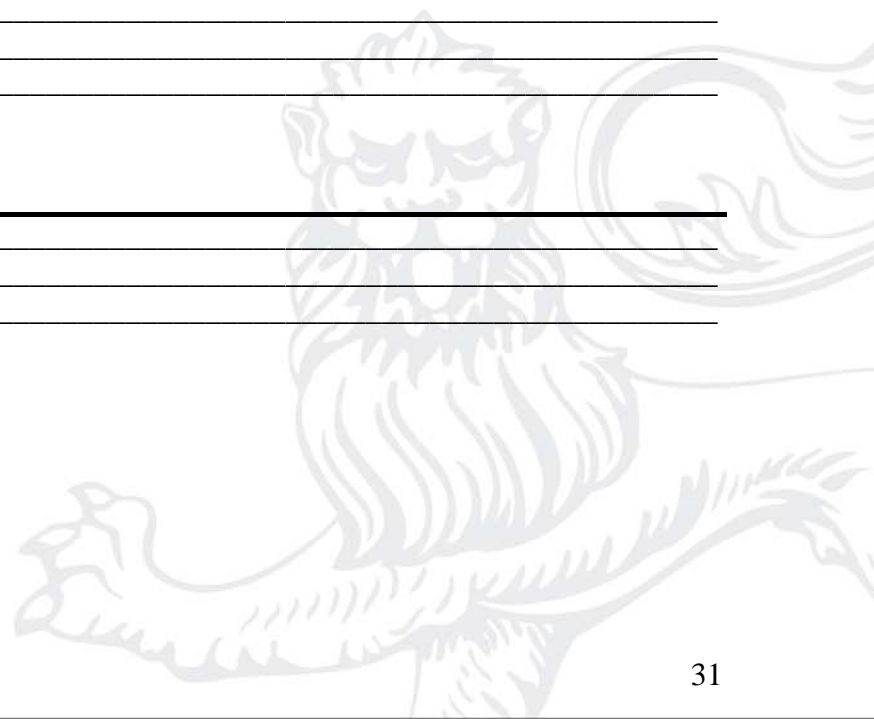
I hvor høj grad gav oplægget dig ny viden (1-5)? _____

I hvor høj grad forventer du at kunne bruge denne viden i dit fremtidige arbejde (1-5)? _____

Kommentarer til dette emne?

12. Hvad har for dig været den vigtigste læringspointe på dette kursus?

13. Øvrige kommentarer

Bilag 4

Succeskriterier:

Indsats A:

Succeskriterierne vil være:

- at der foreligger en brugbar manual, som beskriver samarbejdsaftaler, rutiner og procedurer for et kommunalt beredskab samt en behandlingskæde
- at der er indgået aftaler mellem kommune og specialister
- at der hurtigt bliver indsat en kvalificeret hjælp overfor den unge og dennes familie

Ud fra den hjælp, der bliver iværksat, bliver det vigtigt:

- at den unge bliver bedre til at rumme sig selv og sine følelser
- at den unge bliver lyttet til og taget alvorligt både af voksne, børn og andre unge.
- at den unge får nye handlemuligheder til, hvordan man skal begå sig i relationen til andre

Indsats B, C og D:

Succeskriterierne vil være:

B:

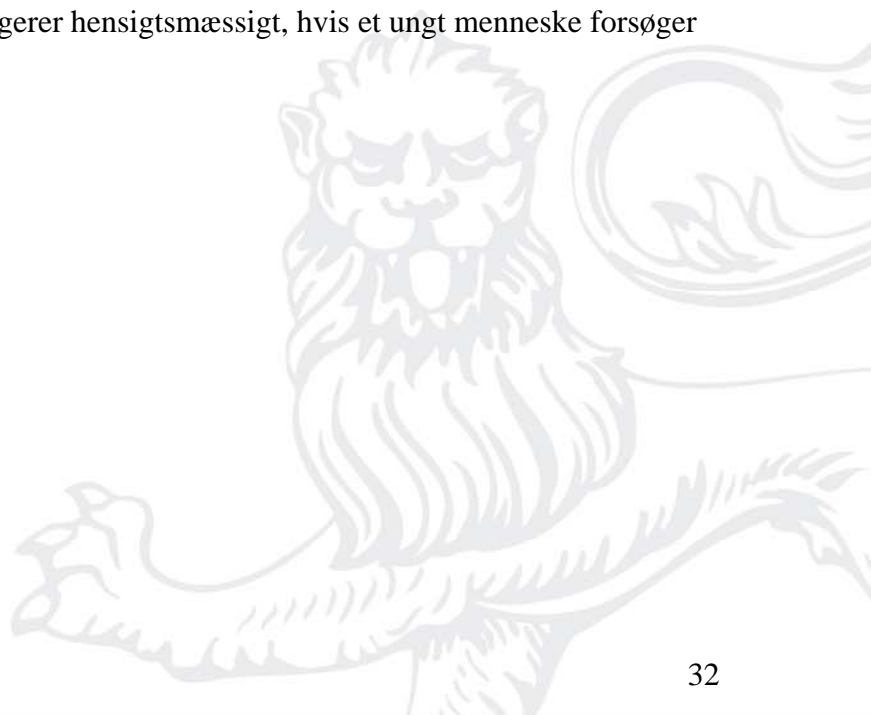
- at frontpersonale føler sig opdateret i forhold til målgruppens problemstillinger og bedre rustet til at identificere de unge, der er selvmordstruede eller har anden selvskadende adfærd
- at frontpersonalet føler sig rustet til at tage kontakten til både unge og forældre
- at frontpersonale kender sine faglige kompetencer og gør sig sit ansvar klart
- at frontpersonalet får viden om handlemuligheder ift sparring og henvisning af målgruppen

C:

- at de unge efter endt undervisning begynder at reflektere, diskutere og handle konstruktivt i forhold til egne og kammeraternes selvmordsadfærd eller -forsøg
- at de unge ved, hvor de kan henvende sig, hvis de selv har selvmordstanker, eller kender til andre, som har det.

D:

- at implicerede parter på skolerne reagerer hensigtsmæssigt, hvis et ungt menneske forsøger eller begår selvmord

Bilag 5

13/11 – 2008	Antal deltagere:	26/2 – 2009	Antal deltagere:
Varde gymnasium	7	Sydvestjysk sygehus	
Varde handelsskole	2	/børneafdelingen	3
Produktionsskolen	3	Sydvestjysk sygehus	
Socialpsyk.	8	afd. 273	3
Social og Sundhed	1	Varde Politi	1
Jobcenter	4	SSP	4
Cfs	4 (incl undertegnede)	UU-vejledningen	8
Tistrup skole	3	Børn, Unge og Familie	7
SvS – Skadestuen	3	Socialpsykiatrien	5
Sundhedsplejersker	7	PUSt (pæd.udv.team)	3
PPR	3	Social og Handicap	2
Sig Juniorklub	1	Thorstrup Skole	1
Social og handicap	1	Ansager Skole	1
Ølgod byskole	2	Skolen ved Engen	4
Nordenskov skole	1	Alslev Skole	1
BUF	4	Ølgod Byskole	1
Børneafdelingen SvS	2	Samuelsgården	1
Lykkegårdsskolen	2	Outrup Skole	1
Ungdomsskoleleder	1	Ungdomshyblerne	2
Blåvandshuk skole	1	Lykkegårdsskolen	3
Voksenservice	1		
Brorsonskolen	2		
-----	-----	-----	-----
I alt	63	I alt	53

